

СИЛАБУС

навчальної дисципліни «СТОХАСТИЧНІ МОДЕЛІ В УПРАВЛІННІ»

Спеціальність	051 Економіка
Освітня програма	Цифрова економіка
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Статус навчальної дисципліни	вибіркова
Курс / семестр вивчення	2 курс/10 семестр
Кількість кредитів ЄКТС	5
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції - 32 год.
	Практичні / семінарські / лабораторні заняття - 16 год.
	Самостійна робота - 102 год.
Вид індивідуального завдання	реферат / контрольна робота / розрахункова робота / навчальний проект / звіт з виконання практичного завдання (лабораторних робіт) / електронна презентація та ін.
Форма підсумкового контролю	екзамен (письмовий, усний, електронне тестування)
Адреса курсу в системі електронного навчання університету (СДО Прометей)	http://dlc.suem.edu.ua:5604/
Кафедра (назва, № кабінету, контактний телефон, e-mail)	Економіки, обліку і оподаткування м. Черкаси, вул. Нечуя-Левицького, 16, каб.220., e-mail: kaf-oblik@suem.edu.ua
Викладач /і:	
Контактна інформація викладача/ів:	
Дні занять	Згідно з розкладом
Консультації	Очні консультації: згідно з графіком Дистанційні: електронна пошта, групи у Вайбері, Телеграмі
Анотація навчальної дисципліни:	
Мета навчальної дисципліни:	роз'яснення теоретичних та практичних підходів до підвищення якості управлінських рішень у професійній діяльності засобами побудови та аналізу стохастичних моделей розвитку процесів та використання інструментарію досліджень стохастичних процесів.

Мета орієнтована на формування у студентів таких компетентностей:	СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень. СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження. СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси. СК12. Здатність здійснювати обробку великих масивів інформації із застосуванням методів статистичної обробки даних та оцінювання стохастичних процесів цифрового світу. СК13. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології та економіко-математичні методи і моделі для дослідження економічних та соціальних процесів. СК14. Здатність до побудови моделей прийняття управлінських рішень для вирішення проблем діджиталізації економіки.
Очікувані результати навчання:	У результаті завершення курсу студент буде: а) знати - математичні моделі природних, техногенних, економічних і соціальних об'єктів та процесів при випадковому впливі; - методи та алгоритми розв'язання задач керування складними об'єктами керування при випадковому впливі; - причини виникнення нестійких ситуацій в економіці, методи та механізми урахування сукупності системних характеристик в процесі прийняття управлінських рішень; б) уміти - приймати оптимальні рішення у професійній діяльності, пов'язаній з моделюванням, аналізом, прогнозуванням та оптимізацією поведінки складних технічних, економічних, технологічних, інформаційних систем та процесів, що протікають під дією випадкових збурень провести системний аналіз досліджуваної

	економічної системи; - зробити обґрунтування управлінського рішення в складних економічних системах; - розробити його інформаційне забезпечення.
Перелік тем: Змістовий модуль 1. Прикладне моделювання марковських процесів та СМО Тема 1. Моделювання випадкових процесів із застосуванням ланцюгів Маркова. Марковські випадкові процеси. Марковські процеси із дискретними станами і дискретним часом. Регулярні ланцюги Маркова. Матриця імовірностей переходів. Граф станів. Рівняння Колмогорова-Чепмена. Визначення стаціонарних (фінальних) імовірностей. Моделювання часових рядів методом ланцюгів Маркова. Складні ланцюги Маркова. Імовірності багатокрокових переходів системи. Тема 2. Задачі та моделі теорії масового обслуговування. Марковські процеси із дискретними станами і неперервним часом. Система рівнянь народження і загибелі. Найпростіший (пуассонівський) потік вимог. Модель Ерланга. Основні числові характеристики. Системи масового обслуговування. Поняття пріоритетності обслуговування. Тема 3. Імітаційне моделювання Сутність, розвиток і застосування імітаційного моделювання. Основні етапи побудови імітаційних моделей. Програмні продукти для імітаційного моделювання. Тема 4. Моделювання економіки як складної системи. Модель клітинкового автомата. Самоорганізація систем. Алгоритми самоорганізації систем. Теорія самоорганізованої критичності. Змістовий модуль 2. Синтез оптимальних неперервних стохастичних систем Тема 5. Стохастичний принцип максимуму Рівняння Фоккера-Планка-Колмогорова. Побудова оптимального програмного керування. Постановка задачі. Стохастичний принцип максимуму. Оптимальне керування лінійними системами. Тема 6. Оптимальне керування лінійними неперервними системами з повним оберненим зв'язком Побудова оптимального керування з повним оберненим зв'язком. Рівняння Беллмана. Синтез оптимальних лінійних регуляторів.	
Рекомендовані джерела: 1. Математичні моделі та новітні технології управління економічними та технічними системами [Текст] : монографія / за заг. ред В.О. Тимофєєва, І.В. Чумаченко – Харків: ФОП Панов А.М., 2018. 314 с. URL: https://nure.ua/wp-content/uploads/workshop/monography_2018.pdf. 2. Динамічні стохастичні моделі загальної рівноваги: теорія побудови та практика використання у фінансових дослідженнях / Лук'яненко І.Г., Семко Р.Б. // Нац. ун-т "Киево-Могилян. акад.". Київ : НаУКМА, 2015. 246 с. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/149250621.pdf. 3. Сучасна теорія управління. Частина 2. Прикладні аспекти сучасної теорії управління [Електронний ресурс] : підручник для студ. спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології», спеціалізацій «Автоматизоване управління технологічними процесами», «Комп'ютерно-інтегровані технологічні процеси та виробництва» / Ю. М. Ковриго, О. В. Степанець, Т. Г. Баган, О. С. Бунке ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Електронні текстові дані (1 файл: 3,98 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 155 с. URL: http://www.knuba.edu.ua/ukr/wpcontent/uploads/2021/01/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%	

D1%80%D1%96%D1%8F_% D0%90%D0%A3.pdf.

4. Погоруй А. О. Вступ до теорії випадкових процесів : навчальний посібник / А. О. Погоруй, О. А. Чемерис – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 70 с. URL: http://eprints.zu.edu.ua/31253/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%92%D0%B8%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%86_%D0%9F%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%B9%D0%A7%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%81.pdf.
5. Оптимізаційні методи та моделі : навчальний посібник / Н. В. Буреннікова, О. В. Зелінська, І. М. Ушкаленко, Ю. Ю. Буренніков. – Вінниця : ВНТУ, 2019. 121 с. URL: http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/IRVC/Burennikova_2019_121.pdf.

Система оцінювання результатів навчання:

Максимальна кількість балів, які студент може здобути протягом семестру (до іспиту) – 70.

Максимальна кількість балів, які студент може здобути на іспиті – 30.

Накопичування рейтингових балів з навчальної дисципліни:

<i>Доповіді на семінарських заняттях</i>	<i>5</i>
<i>Звіти з виконання лабораторних робіт</i>	<i>40</i>
<i>Усне опитування</i>	<i>5</i>
<i>Письмові роботи з засвоєння тем курсу</i>	<i>5</i>
<i>Виконання контрольної роботи (реферату)</i>	<i>5</i>
<i>Виконання завдань самостійної роботи</i>	<i>10</i>
<i>Разом</i>	<i>70 балів</i>

Шкала оцінювання результатів навчання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи)	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу:

Політика дотримання академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування.

За порушення академічної доброчесності студенти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми.

Комунікаційна політика

Студенти повинні мати активовану пошту.

Обов'язком студента є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки та відвідування, перегляд інформації в Viber, Телеграм-каналах групи.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком студента є робота з дистанційним курсом «_____».

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту кафедри.

Політика щодо пропусків занять

Студенти мають відвідувати лекційні й практичні (семінарські) заняття. Відсутність студента на занятті може бути виправдана поважною причиною. Поважними причинами відсутності вважаються: хвороба, участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт чи будь-якому іншому заході, який можна віднести до заходів, що сприяють розвитку студентів і поліпшенню іміджу університету (факультету).

Політика щодо виконання навчальних завдань пізніше встановленого терміну

Студенти мають виконувати всі навчальні завдання у встановлені терміни. Студент, який не виконав ту чи іншу кількість навчальних завдань вчасно й хоче надолужити прогаяне, може звернутися по допомогу до викладача.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо студент не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

Бонуси

Студенти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.